

Chronologický přehled

Nejdůležitějších dat Přerovských průmyslových závodů v letech 1918 – 1965

CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED nejdůležitějších dat přerovských kovoprůmyslových závodů v letech 1918—1965

HEINIKA DĚDICI

Vznik v r. 1852. (pokračování z 1, dílu. str. 162—164)

1919 — Od r. 1919 užívá firma vedle německého názvu i české znění „Heinika dědici a spol.

1920 — Závod vlastnil následující provozní objekty:

stará modelárna (63 m²)

slévárna (845 m²)

strojírna a kovárna (895 m²)

pomocné budovy a skladiště spojek (118 m²)

skladiště transmisních částí (68 m²)

skladiště modelů (90 m²)

skladiště dřeva (210 m²)

skladiště slévárenského zařízení (210 m²)

celkem 2299 m². Hlavní sklad byl umístěn ve správní budově.

1921 - Majitelé firmy přijímají do společnosti Heinika dědici & Co. Nově vstupující účastníky, své rodinné příslušníky: pí Mary Johannu Dareovou, manželku továrníka v Čekyni, pí Camíllu Henriettu Bennovou, manželku továrníka v Lyntonu v Anglii a pí Adolfinu Rylandovou, manželku advokáta, tč. ve Windsoru v Anglii.

Pro přehled stručná rekapitulace rodinných vztahů společníků fy Heinek:

Dcera Vincence Heinka, Adolfinu Končelíková (Končelík brzy opustil rodinu a žil jako zpěvák v Olomouci) měla 3 dcery. Camilla se provdala za H. H. Benna, Mary za A. N. Darea a třetí Adolfinu za advokáta Rylanda do Windsoru. — Manželé Bennovi měli 2 dcery, Dareovi 1 dceru, Margaret, která žije v Anglii jako Perkinsová. Z výše jmenovaných společníků zemřeli již: v r. 1937 Camilla Bennová, v r. 1943 H. H. Benn, v době II. světové války zemřely v Anglii Adolfinu Končelíková (Heinikova dcera) a její dcera Mary Dareová. V r. 1947 zemřel A. N. Dare.

1924 — v továrně pracovalo 250 dělníků, hlavní sortiment výroby byly transmise, třecí spojky patent Benn a ovíjecí kladky. Kapacita pohonných sil se uvádí u strojírny 100 HP elektromotoru, u prádelny 450 parních HP. V prádelně pracovalo rovněž 250 dělníků.

— v období let **1920—1924** vystavěny další tovární objekty. Především byla rozšířena výrobní plocha slévárny, celkem o 744 m², z toho nejvíc připadlo na slévárnu pro strojní formování. Nové objekty přibyly též k jaderně, přípravně písku a ke skladu železných modelů. Výrobní plocha závodu však nejvíc vzrostla výstavbou mechanických dílen (1724 m²), výdejny nástrojů, meziskladu a kontroly, výstavbou modelárny dřeva, modelárny kovu, truhlárny a skladu modelů, trafostanice, elektrodílny a skladiště modelů nad čistírnou, celkem o plochu 2463 m²
Budova staré modelárny byla stržena a do staré budovy strojírny byl umístěn hlavní sklad.

- Vlivem nových strojních zařízení se výroba značně zvýšila. Zatímco v r. 1921 závod vyrobil 976 tun výrobků při 170 zaměstnancích, v r. 1928 vyrobilo 258 dělníků 2.164 tun. V přepočtu na 1 dělníka činilo zvýšení 46 %.
- V heinikovských závodech dělnictvo uskutečnilo největší stávkou v dějinách dělnického hnutí na Přerovsku. Trvala od 16. června do 6. srpna 1930 (podrobnosti viz na jiném místě).
- V r. 1931 měla již firma pobočné závody v Německu (Benn-Gesellschaft Freital), v Polsku (Benn-Gesellschaft Kielsko) a později v Rakousku (Benn-Gesellschaft Wien) Konsignační sklady firemních zástupců se nacházely na území ČSR ve Znojmě (prodej svěráků), v Rakovníku (transmisní součástky), v Náchodě, Plzni, Kutné Hoře a Novém Bydžově (rovněž transmisní součástky) a též v Brně.
- Před rokem 1932 pracovalo v továrně na transmisní součástky a spojky 450 zaměstnanců, z toho 57 úředníků, mezi nimi 1 komerční ředitel, 1 technický ředitel a dalších 6 inženýrů. V r. 1933 se stav snížil na 250 zaměstnanců. V prádelně, kde dříve pracovalo přes 300 lidí, v době krize bylo zaměstnáno pouze 170 dělníků při 5 pracovních dnech v týdnu.
- **v r. 1933** byla zahájena výroba vodních turbin.
- Firma se zúčastňuje aktivně Středomoravské výstavy v Přerově. Vystavovala mimo svůj hlavní artikl (transmise a třecí spojky) i další výrobky. Odběr transmisí v této době stále slábl, proto majitelé zaměřili výrobní program na stoupající odbyt především převodových skříní, odvalovacích frézek, klínových řemenů a již zmiňovaných vodních turbin, zejména menší velikosti. Vývoz do mnoha zemí byl úspěšný: Švýcarsko, Rakousko, Německo, Francie, Finsko, Belgie, Anglie, Holandsko, Lotyšsko, Srbsko, Polsko, Itálie, Maďarsko. — Pozoruhodný je výčet cukrovarů, vybavovaných firmou Heinik: Chropyně, Kojetín, Němčice, Všetuly, Trnava, Sered, Dobrovice, Velké Šurány, Hradiště, Rohrbach, Oroska, Napajedla atd. (rozsah let 1924—1936).
- probíhal soud, ve kterém se majitelé podniku zodpovídali z nesplnění závazku vůči věřitelům — bankám.
- Za 10 let vlivem hospodářské krize značně klesl celkový obrat. Od r. 1930 do r. 1939 činil 60,215.158 Kč, tedy méně než za kratší období ve dvacátých letech. Počet dělníků rovněž klesl. Průměrný stav v období 1930—1939 byl 173.
- Pravděpodobně v březnu 1939 prchli všichni tři spolumajitelé do ciziny. Vypráví se, že peníze ukryli do pneumatik od aula a odjeli.

1940 — Rozhodnutím vrchního zemského soudu v Praze ze dne 11. VII. 1940 byli ustanoveni jako správci (treuhändři) fy Heinik **Hubert Schestag** (Prag, Messegasse 27) ve strojárně a ředitel Neumann v prádelně ve smyslu § 12 nařízení o zacházení s nepřátelským majetkem z 15. I. 1940. Po H. Schestagovi se stal správcem inž. Otmar Siegel (viz též BELKA, 1943).

- I v době okupace, kdy výroba byla zaměřena k válečným účelům, nepřestávala být strojárna a slévárna důležitou odbornou továrnou na transmise. Firma dále inzerovala: *spojky* BENN, v provozu zapínatelné a vypínatelné, třecí spojky hřídelové i řemenicové, elastické pružné spojky „BIBBY“, *klínové řemeny* pro malé i velké výkony, *převodové skříně* s ozubeným ocelovým soukolím, *měníče* obrátek „BENN“ k plynulému měnění a nastavení počtu obrátek pracovního stroje s rozsahem říditelnosti až 1 : 12 a přenosem síly do 90 HP, malé vodní *turbíny* značky „HEINIK“ jako zdroj pohonu i elektřiny. V podstatě totéž inzeruje v r. 1941

- 1944** — Za 5 válečných let 1940—1944 bylo dosaženo celkového obratu 48,784.694 K.. Průměrný stav dělnictva v době okupace dosáhl počtu 226,
- 1945** — Usnesením Okresního národního výboru v Přerově z 10. května 1945 o zajištění plynulého chodu závodu byla u Heinika zavedena národní správa ve smyslu programu nové čs. vlády Čechů a Slováků ze dne 5. IV. 1945. Jako důvod se uvádí, že podnik byl dosud veden osobami státně nespolehlivými. Po dohodě se závodní radou byla národní správa jmenována v tomto složení: inž. Fr. Duša — hlavní vedoucí pro oba podniky, Arnošt Kreml — vedoucí strojírný, Karel Ertl — vedoucí prádelny konopí a Josef Černošek — předseda závodní rady za zaměstnance. Poslední z nich byl později odvolán, aby správní orgán dodržoval lichost členů.¹⁵
- Výroba byla zahájena již tři dny po osvobození, avšak přesto rok 1945 znamená podstatný pokles, který je likvidován až v r. 1946 (viz na jiném místě).
- 1946** — v roce 1946 dosáhl obrat 14,122.000 Kčs, na kterém se podílelo 208 dělníků."
- 1948** — výměrem ze dne 20. III. 1948 čís. 6448 — IV.a/29-48 zrušuje ONV v Přerově dosavadní národní správu a oznamuje, že ZNV v **Brně jmenoval národními správci Gottwaldovy závody n. p. Brno a firmu Jutu, továrnu juty a konopí, n. p. Praha.**
- Majelek firmy byl na základě vyhlášky ministerstva průmyslu z 29. VI. 1948 č. 1304 Ú. 1. znárodněn a začleněn do První brněnské a královopolské strojírný Gottwaldových závodů n. p. v Brně.
- 1950** — viz Keramostroj.
- 1951** — viz Přerovské strojírný.

KOKOKA

Vznik v r. 1867 (Pokračování z 1 dílu. Str. 165 -171.)

- 1920** - 17. Června 1920 zvolen předsedou akciové společnosti znovu Jan Adamec (5 X. 1914 se vzdal za nesouhlasu ostatních).
- 1921** - prodánu zboží za 3,211.572 Kč, čistý zisk 69.358 KS, vyplácena 6 % dividenda. Na valné hromadě v r, 1921 vznikly úvahy o reorganizaci továrny. Na schůzi výboru 14. VII. 1923 byly plány na rozšíření továrny schváleny a předloženy úřadům.
- Až 18. VI. 1921, tedy po deseti letech od zániku (1. III 1811), dochází k vymazán; fy „První přerovská strojnická továrna se slévárnou Ed. Kokora a spol. v Přerově v likvidaci"
- v r. 1921 dochází k omezení výroby o 5 hodin týdně následkem krize v průmyslu hospodářských strojů.
- 1923** - Valná hromada akcionářů 23. V. 1923 provedla změnu stanov na žádost ministerstva vnitra. Název firmy od tohoto data zněl „**Továrna na stroje Ed. Kokora a spol. akc. společnost v Přerově**". Důvody byly jistě komerční. V nových stanovách pozorujeme nové prvky vyjadřující širší a obecnější sortiment výroby. Předmětem závodu jsou zemědělské stroje, ale rovnocenně s tím čerpadla a vodovody všeho druhu, odlévání, práce strojnického oboru, zámečnické, soustružnické,

- slévárenské, kotlářské, kovářské, stolařské a natěračské práce, obor mostárenský (firma od r. 1923 je majitelem koncese pro zřízení mostárny). Kovotepectví, zařizování průmyslových závodů všemi druhy strojního zařízení, atp.
- V továrně pracovalo 300 dělníků, síla pohonných strojů činila 100 HP. Zisk klesl z 69.350 Kč v r. 1920 a 66.840 v r. 1921 na 4.881 Kč v r. 1922.
 - V květnu 1925 zvolena správní rada v tomto sociálním složení: ředitel hospodářské školy v. v., velkostatkář, velkostatkář, ředitel továrny na hnojivo, ředitel okresní záložny, advokát, rolník a ředitel filiálky Moravské agrární a průmyslové banky v Přerově."''
- 1924** - V r.1924 se uvádí 400 dělníků. Tento údaj pochází pravděpodobně z r. 1922. Továrna měla dva parní stroje na 165 IIP, dva elektromotory na 15 a 20 HP. 112 železobraběcích strojů, 18 dřevobraběcích strojů, 2 parní buchary, 2 kupolní pece, 6 formovacích strojů, 1 rámovou pilu, 1 gatř. Ve výrobě lokomobil a výbušných motorů patřila v této době stále ještě k nejvýkonnějším v republice, Vyhlášeným zbožím byly těž lisy na slamu, elevátory, mlátičky, fukary, pluhy, pumpy, secí stroje, parní kotle. Exportovalo se do S.H.S. (Jugoslávie), Polska, Maďarska, Ruska a Bulharska.
15. IV. 1924 se vzdává Jan Adamec funkce předsedy akciové společnosti. Předsedou se stal Rajmund Kokora. Odstoupili též někteří dlouholetí členové správní rady. Od r. 1924 jsou ve správní radě čtyři Kokorové, Příbyl Eduard Kokora nejmladší. Již v tomto roce zjevně začíná úpadek závodu.'
- 1926** - Společnost konstatuje krizi závodu, Dividendy nemohou být akcionářům vypláceny, valná hromada v r. 1926 je si vědoma, že je ohroženo bytí továrny. Hrubý zisk 2,218.168 Kč. bilanční ztráta 1 642 Kč. Rajmund Kokora se vzdává funkce předsedy. zvolen Vladimír Ko kora.
- 1930** - Finanční situace továrny se v celostátním předkrizovém období přechodně o něco zlepšila. Bilance z 13. III. 1930 vykazovala za uplynulý rok 23.237 Kč zisku. Společnost zaměstnávala již jen 112 dělníků. 32 učňů a 13 úředníků.
- 1932** - Finanční tíseň dolehla na závod tak, že 18. XII. 1933 se valná hromada akcionářů usnáší odprodat část nemovitostí, a ió komplex budov s mydlárnou velkostatkáři Rajmundu Kokorovi a jiné majetné přerovské rodině část tovární zahrady za celkovou sumu 870.000 Kč.
- 1932** - Předmětem jednání valně hromady 11. VII. 1932 byly již likvidační úvahy. Jednalo se o zastavení výroby, o přibrání nových artiklů, o prodeji akcií, o odprodeji dalších částí realit, o stabilizačním fondu ald. Na této valné hromadě bylo přítomno pouze 10 akcionářů, zastupujících 1391 akcií. Ostatní se nedostavili.
- Bilance uplynulých tří let 1930—1932 vykazovaly značné ztráty a odpisy ze stabilizačního fondu ve výši více než 1,200.000 Kč.
- 1935** - Usnesením z 14. XI. 1935 Krajský soud v Olomouci vyhlásil konkurs na jmění fy „**Továrna nu stroje Ed. Kokora a spol., akc. společnost v Přerově**“, a to na dlužníkův návrh. Stanovení 2 advokáti jako konkursní komisaři a správce podstaty, určena první schůze věřitelů na 2. XII. 1935 a všeobecné zkušební stání na 27. 1. 1936. Soud nařídil uzamčení všech provozních místností i pokladny „úpadkyně“ (společnosti)

a odevzdání klíčů správci podstaty, jemuž uloženo sepsal inventář do 6 neděl a předložit jej do 27. IV. 1936, prokázat zaplacení pohledávek I. a II. tř konkursních věřitelů ve smyslu § 129 konkursního řádu. Dále viz Agrostroj.

1939 - 4. IV. 1939 oficiálně skončil konkurs, včetně rozdělení podstaty jmění, a 3. V. 1939 byl proveden výmaz firmy ve firemním rejstříku.

1949 - V sousedství bývalé Kokorovy strojírny trvala dále továrna na mýdlo fy Kokora. Je zajímavé, že jak Kokorové v Přerově začali, tak i skončili — totiž výrobou mýdla. Po smrti Rajmunda Kokory 22. III. 1932 vede podnik vztahující se k čp, 770 (stavební částice 595, 596, 597, 598/1 a 598/2) Eduard Kokora, ještě v r. 1941 se v závodě přistavovalo. Výnosem ZNV v Brně č. 9410 — ř./48 z 28. V. 1948 byla do Kokorovy továrny „na mýdlo a krystalovou sodu“ zavedena národní správa nár. podniku Milozávody Olomouc. 6. XII. 1949 se stává majitelem tohoto objektu město Přerov kupem.

AGROSTROJ

1935 — Firma „Agrostroj — přerovské výrobní a prodejní družstva na hospodářské a jiné stroje, z. s. s r. obm. v Přerově (zapsané společenstvo s ručením obmezeným) vzniklo 8. června 1935. Již 18. června tr. připadla celá kokorovská strojírna nové vzniklé firmě za 700.000 Kč. Jednalo se o všechny objekty mimo mydlarnu, tj. čp. 953 na st. ploše 599/2, 599/1 (vrátný domek), 599/3 (kovárna), 599/4 (slévárna}, čp. 600 (skladiště), role ě. kat. 4220 a cesta č. kat. 4228/3. Za 590,000 byly Agrostroji přiklepnuty zbývající objekty (kdysi Füssel a Vítěz — Sofka), tj. čp. 909 na st. ploše č. 1818, šopa na st. ploše c. 1017. role č. kat. 4198/1 a zahrada č. kat. 4201. Po splnění dražebních podmínek bylo ještě téhož roku přiznáno pro Agrostroj vlastnické právo.

1936 - 27. II. 1936 a 8. VI. 1936 úřady udělily družstvu koncesí na tovární výrobu a opravu zemědělských a jiných strojů, na slévárnu a též na výrobu a opravu parních kotlů. Závodní podíl činil 50 Kč splatných ihned. Přihlásilo se 21 členů s 220 podíly v nominální hodnotě 11.000 Kč. Ze známých jmen čteme mezi funkcionáři družstva: Ladislav Šilhavý, Vladimír Kokora, Karel Zejda, Tomáš Mackovík aj. Družstvo přistoupilo za člena „Ústředního svazu českých hospodářských společenstev v ČSR“ v Brně, od r. 1940 za člena „Moravské jednoty záložen, raiffeisenek a družstev v Brně“.

1937 - Účty za rok 1937 vykazovaly zisk 3.456 Kč.

1938 - V r. 1938 firma přestala provádět činnost.

1940 - Agrostroj žádá úřady o prodloužení lhůty ke svolání valné hromady družstva do konce září 1940. Jako důvod udává, že družstvo zastavilo provoz a nezaměstnává žádných úředníků.

- 13. IX. 1940 valná hromada družstva projednávala možnosti zpeněžení ještě zbylých zásob strojů. Uvažovalo se též o pronajmutí dosud neprodaných továrních objektů a místností.

Bilance roku 1940:

aktiva **2,229.895,80 K**

pasiva **2,229.895,80 K**

- 1941** - Na valné hromadě 10. VI. 1941 bylo zastoupeno 23 členů se 721 podíly, o rok později 28 členů se 721 podíly.
- 1946** - Rozhodnutím Místního národního výboru v Přerově a výměrem ze dne 23. V. 1946 byla u družstva zavedena národní správa na základě § 12, odst. 2 dekretu presidenta čs. republiky z 19. V. 1945.
- Na valné hromadě 6. IX. bylo přítomno 16 členů družstva se 72 podíly. Závodní podíl zůstal na výši 50,— Kč. — 3. XII. 1946 byla prozatímní národní správa zrušena.
- 1947** - Nemovitosti firmy odkoupil Okresní národní výbor v Přerově. 1. XII. 1947 k tomu dala souhlas i Ústřední rada družstev, úřadovna v Brně.
- 1948** - Výměrem ONV z 8. IV. 1948 dosazena znovu národní správa.
- 1949** - Valná hromada 15. X. 1949 za přítomnosti 10 členů s 210 podíly schválila návrh na likvidaci družstva.
- 1951** - 25. II. 1951 likvidace skončila. Byla likvidována majetková částka ve výši 157.948,90. Z celkové částky na podílech 36.700 Kčs obdrželi členové 35.500 Kč.

KRÁTKÝ

Vznik v r. 1866. (pokračování z 1. dílu, str. 171 -172)

- 1923** - Továrna měla 200—250 dělníků, pohonné síly výrobních strojů činily v páře 80 HP, v elektrice 10 HP. V továrně bylo v provozu 40 obráběcích strojů. Sklady a zastupitelstva: Praha, Humenné, Košice, Zvolen, Žilina, Nové Zámky. Vývoz do Jugoslávie, Rumunska, Polská a okrajových států sovětského Ruska. Zemědělské stroje zůstávají hlavní náplní výroby: mlátití složení všech velikostí, čistící mlýny, řezačky na píce a řepu, serí stroje, benzínové motory.
- 1925** - Po smrti Jana Jakuba Antonína Krátkého (21. X. 1925) jeho dědic vyhlásil vyrovnávací řízení. Mezi dědici a věřiteli zemřelého učiněno vyrovnání na 35 %. 14. V. 1926 vyrovnávací řízení skončilo.
- 1931** - Počet zaměstnanců dosahuje dosud nejvyššího čísla — 360. V továrně bylo kolem 80 učňů a 12 úředníků. Také ve strojní kapacitě se zvětšily jednotky pohonných sil. Zaznamenáváme 100 HP v parních strojích a 90 HP v elektromotorech.
- 1940** - 10. dubna 1940 byl zapsán jako správce s plnou mocí Hubert Schestag a to s odvoláním na prováděcí výnos říšského protektora o židovském majetku z 8. XII. 1939, dále ve spojení se zákonem o obraně státu z 13. V. 1936 a s nařízením říšského protektora z 20. VI. 1939. Správcovství Huberta Sohestaga je však 17. VII. 1940 z rejstříku vymazáno.

- 1945** - Usnesením Okresního národního výboru v Přerově z 27. VI. 1945 čís. 5-VIII. byla podle dekretu presidenta republiky z 19. května 1945 zavedena národní správa a jeden z mistrů továrny jmenován národním správcem.
- 1947** - Výměrem ONV v Přerově z 18. III. 1947 č. 2403/13-VIII. 47 se ruší národní správa a národní správce. K zavedení národní správy došlo v důsledku podezření majitele z provinění proti retribučnímu dekretu. V r. 1947 dochází k úpadku závodu. Provoz byl zastaven ve strojírně, která zaměstnávala většinu dělníků, asi 100. Ti přešli do jiných podniků. Zůstalo asi 20 osob ve slévárně, protože jediné slévárna byla zařazena do dvouletého výrobního plánu a tím i do kontingentních přidělů surovin.
- 1948** - Znovu byla zavedena národní správa a národní správce výměrem ONV v Přerově z 1. III. 1948 čj. 3366/3/L, opět ve smyslu dekretu č. 5/1945 Sb.
- 10. IV. 1948 se národní správa ruší a výměrem ZNV v Brně ze dne 30. dubna 1948, tentokrát i s odvoláním na dekret č. 5/1945 Sb., byl pověřen národní správou n. p. **Gottwaldovy závody v Brně.**
- 1950** - Výměrem ONV v Přerově z 3. XI. 1950 došlo ke zrušení národní správy Gottwaldových závodů v Brně. Předtím vyhláškou ministerstva průmyslu z 28. III. 1950, č. 1054, byla firma Krátký *znárodněna* a její majetková podstata začleněna do n. p. *Keramostroj v Blansku.*¹⁾
- 1951** - Hlavní závod i slévárna v Komenského ulici připadl n. p. *Přerovské strojírně* na základě výměru ministerstva průmyslu z 18. X. 1950 ke dni 1. ledna 1951.
- 1953** - Dohodou z 24. a 29. VIII. 1953 se stává hlavní závod součástí n. p. Čs. automobilové opravy v Olomouci (od r. 1960 LIAZ), zatímco slé várna v Komenského ulici zůstává v Přerovských strojírnách až do r. 1955, kdy dohodou byla převedena do majetku n. p. Hanácké pivo vary v Přerově.

BRÁZDA

Vznik v r. 1878. (Pokračování z I. dílu, str. 174—175J

1923 — V r. 1923 se dovídáme počet dělníků — 20. Výkon strojů činil 20 HP.

1928- — 14. V. 1928 úřady udělují koncesi poslednímu Brázdovi se zněním:
„tovární výroba strojů ke zpracování mouky a zrna pro mlýny, sladovny, pekárny, čistírny a strojních pil, Přerov, Blahoslavova 22“

1932 - Firma inzeruje rýhování a broušení mlýnských válců, dále výrobu hospodářských šrotovníků a označuje se za

nejstarší moravskou odbornou továrnu

jako obvykle, ale naposledy pod jménem Brázda, inzeruje výrobu mlýnských strojů a zařízení mlýnů. — 24. února 1932 (č. 7280/V.-12) firma Brázda se odhlašuje z rejstříku a vzápětí na to 10. března 1932 úřady udělují koncesi Miloslavu Hendrychovi v témž závodě (viz Hendrych).

HENDRYCH Miloslav

1932 - Hendrych M. obdržel koncesi 10. III. 1932 na strojnictví, zejména výrobu mlýnských strojů v Blahoslavově ul. č. 22. Je tedy přímým pokračovatelem fy Brázda.

1938 - inzeruje stavbu mlýnů, opravy strojů a ozubená kola.

1940 - Fa Hendrych je uváděna mezi přerovskými strojírnami. Též v r. 1941 v rejstříku krajského soudu je zapsána jako strojírna pro stavbu mlýnů, Přerov, Radniční ul. 22 (dříve Blahoslavova).

1950 — odhlášeno 6. X. 1950 a začleněno do n. p. Kovoslužba (Blahoslavova 22)

VÍTĚZ Jan

Vznik v r. 1895. (pokračování z 1. dílu, str. 175—176)

1919 — Na jméno J. Vítěze mladšího povolena koncese strojírného zámečnictví v Jateční ulici 8 (3. V. 1919), zařízení vodovodů, plynovodů, ústředního parního topení s pobočným podnikem v Mor. Ostravě - Vítkovicích.

1924 - Fa J. Vítěz zaměřuje svůj výrobní program na ruční pumpy všech druhů, pumpy na strojový pohon, centrifugální čerpadla všech rozměrů, rotační čerpadla a vodovody
Pohonná síla: 1 elektromotor a 2 elektromotory na 12 HP. 1 parní stroj 6 HP a obráběcí stroje. Exportuje do Polska

1925 - instaluje vodovod v novostavbě okresní politické správy (dnešní Okresní národní výbor v Přerově).⁵⁴

1931 - Ačkoliv v r. 1930 je oznamován počet dělnictva 25, dále 10 učňů a 3 úředníci, již v r. 1931 bylo zde zaměstnáno 40 dělníků.

1933 - Část závodu vyhořela: dřevěné sklady, expedice, garáže.
- inzeruje vodovody, koupelny, klosety, umývadla, ústřední topení parou nebo teplou vodou (později firma prováděla ústřední topení v Meoptě a v nemocnici), pumpy ruční i motorové, centrifugální a samočinné vodárny „VITA“.

1940 - Až do r. 1945 závod vyráběl hlavně všechny druhy čerpadel pro tuzemsko i pro export. Významná byla ponorná čerpadla, která se prodávala až do Teheránu, od r. 1940 do Bulharska. Za války se nevyráběly v závodě žádné zbraně, pouze čerpadla „TAUMO“ pro Německo a též pro odbyt v protektorátě. Zařízení továrny bylo zastaralé. Koncem 30. let zde bylo zaměstnáno 70 až 80 pracovníků.⁵⁷

1946 - 31. VII. 1946 obnovena koncese pro tovární výrobu čerpadel a k nim příslušných elektromotorů a vodovodů, Přerov, Jateční 8.

1948 - Výměrem ZNV v Brně, ze dne 26. února 1948 byla podle dekretu č. 5/1945 Sb. zavedena národní správa. Národním správcem ustanovena fa Sigma — pumpy n. p. v Olomouci dne 18. V. 1948.
- vyhláškou ministerstva průmyslu z 27. VI. 1948 č. 1254 a z 29. VI. 1948 č. 1306 fa znárodněna a začleněna do n. p. Sigma — pumpy Olomouc.

1952 - Výměrem ministra těžkého strojírenství z 19. III. 1952 vyhlášen 1. lednem 1948 jako den pro znárodnění rozhodný a znárodněný majetek začleněn do Sigma — pumpy v Lutíně.

1958 - Objekt továrny, dům č. 58 obhospodařovala od 20. V. 1958 Medika. n. p. v Přerově, nyní Zdravotnické zásobování, n. p. Praha.

VITOUŠEK

Vznik v r. 1880. (pokračování z 1. dílu, str. 178—180).

1918 - Ustavila se společnost s ručením obmezeným (viz 1. díl, str. 178).

1923 - Kmenový kapitál společnosti činil 225.000 Kč. V r. 1923 pracovalo v továrně 30 dělníků, parní síla činila 20 HP. Vyráběly se kromě mlátiček a vinných lisů též čisticí mlýnky a roztřídovače obilí.

1924 - Uvádí se výše kmenového kapitálu — 1,000.000 Kč. Mimo parní sílu 20 HP měla továrna k dispozici 2 elektromotory na střídavý proud (20 HP a 5 HP), 1 elektromotor 4 HP na stejnosměrný proud a 1 dynamo o 20 HP. Vedle výroby hospodářských strojů závod vyráběl stroje a přístroje ke zpracování ovoce a vína,

- Rok 1924 je rokem úpadku, vrcholícím exekuční dražbou pro dluhy. Dražba se konala 26. V. 1924. Podle soudního rozvrhového usnesení majetek získali: Dům č. 93 jistý soukromník za 90.000 Kč, dům č. 94 . Zemědělská okresní nemocenská pokladna za 281.500 Kč a nemovitosti patřící domu továrník Šponar za 202.500 Kč. Dále se podíleli: Spořitelna města Přerova, čs. erár, Hypotéční a zemědělská banka v Brně, ústřední záložna rolnická v Olomouci a Úrazová pojišťovna dělnická v Brně.
Zemědělská nemocenská pojišťovna adaptovala hlavní budovu i budovu ve dvoře na kanceláře.

ZEZULA

Vznik v r. 1896. (pokračování z I. dílu, str. 179).

1921 - Podnik přechází na Čeňka Zezulu {31. XII. 1921).

1930 - Vyráběl drobné sporáky a potřeby pro domácnost, též velké nosné konstrukce, roury a zařízení pro továrny. Před r. 1930 podnik zhotovil četná zařízení ve Středomoravské elektrárně. V roce 1931 inzeruje kovový ohýbaný nábytek, niklovaný a chromovaný.

1933 - Od roku 1933 firma nese název „**Bří Zezulové — továrna na kované zboží, stavební a konstruktivní zámečnictví**". Od 1. I. 1933 se stává společností.

1936 - Od r. 1936 až do r. 1940 firma propaguje mimo své běžné výrobky hlavně patentní sporáky „DOKO" pro ústřední topení teplou vodou.

1949 — do roku 1949 v provozu.

1950 - 8. ledna 1950 odhlášeno.

MORAVSKOSLEZSKÁ MARTINEK—CALÁBEK

Vznik 1896. (pokračování z I.dílu, str. 179—181].

1919 — 11. II. 1917 koupil Moravskoslezskou továrnu na armatury a stroje Jaroslav Calábek a vytvořil v r. 1919 společnost s inž. Augustinem Martinkem z Prahy, účastníkem pražské firmy „J. C. Bernard, Martinek, Česák a spol.". Tím vlastně byla přenesena výroba turbin od této firmy z Prahy do Přerova. Společnost se ustavila 1. II. 1919 společenskou smlouvou s platností od 1. VII. 1919 s názvem „**Moravskoslezská továrna na stroje Martinek a Calábek, Přerov**", **Tovární ul. 1257**.

1920 - Dělnictvo stávkovalo za uzavření nové kolektivní smlouvy (březen 1920).

1923 - Podle údajů z r. 1923 pracovalo v této době v továrně 50 dělníků. Hlavní výrobní zaměření závodu, v podstatě nezměněné během dalšího trvání, bylo následující: výroba vodních turbin systému FRANCIS, přenesená z Prahy, nově v Přerově zavedená výroba systému FUNGZIK, dále výroba olejových turbin, regulátorů, výroba pevných i sklápěcích jezů, stavidel, stavidlových jezů, různých druhů propustí pro přehrady a meliorace, výroba papírenských strojů a linek na výrobu šedé lepenky, kulových mlýnů a parou vyhřívaných broušených válců, dále výroba transmisi, předloh a ložisek značky SELLERS a stojatých parních strojů. Firma dodávala též zařízení pro pily, pivovary a cukrovary, kotle a mědikovecké výrobky.

1927 - V r. 1927 v závodě pracovalo 46 dělníků a 10 až 12 učňů.

1930 - Ve třicátých letech již zaznamenáváme existenci četných vodních děl, pocházejících z rukou dělníků této továrny. Mimo mnoha turbin v různých mlýnech byly to např. přerovský sklápěcí jez, oseký jez. Vodní dílo mlýna v Podolší, vodní dílo mlýna ve Věrovanech, kulový mlýn v přerovské továrně na kožené zboží Zejda (dnes Kazeto), na vzdálených místech např. tkalcovna v Chocni a mnoha jiných, mezi nimi stroje na šedou lepenku pro fu Baťa ve Zlíně. Závod také exportoval do zahraničí, do Polska, Rumunska, Jugoslávie a porůznu i jinde.

1932 - V r. 1932 se uvádí počet úředníků 7, mezi nimi 2 inženýři.

- Podnik přestával prosperovat vlivem všeobecné krize. Jaroslav Calábek, který chtěl získat větší prostředky do podnikání, přistoupil k nedovoleným finančním transakcím při eskontu směnek. Byl přistižen a zjistilo se, že dluhy touto činností vzniklé dostoupily v r. 1935 výše 110.000 Kč (v Čs. průmyslové bance). Zvolil smrt zastřelením u hranické propasti v r. 1936.

1936 - Exekuce pro dluhy nemohla být provedena na firmě, jelikož dluhy vznikly z osobní činnosti J. Calábka. Jimi byli zatíženi pozůstalí, resp. jejich nemovitosti. Disoluční smlouvou ze dne 14. ledna 1936 připadlo na firmu zaplacení pouhých 3.346 Kč.

Jediným majitelem se stal inž. Augustin Martinek, který zapisuje firmu pod názvem „**Moravskoslezská továrna na stroje Martinek**".

1937 - Někdy mezi rokem 1936—1938 je zaznamenán v této továrně pokus o sestrojení „perpetuum mobile" (viz na jiném místě).

- 1940** - Továrna vyráběla stále ještě turbíny a stroje, avšak v rámci válečného programu okupantů měla se produkce přeměnit na výrobu součástek pro tanky. K tomu však nedošlo, protože továrna se vymluvila na velmi špatný stav strojů. Byla na nějakou dobu úředně uzavřena, ale drobné práce se zde prováděly bez přerušení."*
- 1943** - Po smrti Aug. Martinka se stává majitelem jeho dcera. Firma je 20. V. 1943 vymazána, v listopadu 1943 znovu již provozuje činnost, i když koncese jí byla udělena až 16. III. 1944 (ve stejném oboru jak. dříve).
- 1946** - Po osvobození továrna již nerozšířila výrobu v .původním rozsahu. V r. 1946 byla označena za částečně nevyužitou. Zaměstnávala 30—50 dělníků.
- 1950** - Po znárodnění byla soukromá firma odhlášena (31. VII. 1950) a začleněna do n. p. Kovoslužba Olomouc. Později to byly Kovoopravny Olomouc, pak Kovožavody Prostějov a nyní Kovo-dřevo Přerov. Dnes (1971) se zde vyrábějí hlavně stavidla a propustě všeho druhu pro zemědělské meliorační stavby v celé republice.

LEDER

Vznik 1898. (pokračování z 1. dílu, sír. 181 — 182).

- 1924** - Ve dvacátých letech pracovalo v závodě 30 až 50 dělníků s nezměněným množstvím pohonných sil, tj. s elektromotory o 20 HP. Firma se označuje jako „Továrna železných a drátěných výrobků“, tedy se stejným výrobním programem. Mimo dosud jmenované druhy inzeruje navíc výrobu železných konstrukcí, sesunovacích mříží a falcovaná železná okna patent „Köpplinger“. Kmenový kapitál firmy činil 500.000 Kč.
- 1928** - Koncem roku 1927 (odstupní smlouvou ze 14. XII. 1927) přešel celý majetek závodu do rukou tříčlenné společnosti, která zapisuje firmu od 1. 1. 1928 s nezměněným názvem.
- 1933** - V třicátých letech zaměstnávala firma 55 technických pracovníků a mimo 3 společníky ještě 2 úředníky. V r. 1931 bylo v továrně 5 elektromotorů na 30 HP. V r. 1933 se rozčleňují výrobky do dvou odvětví.
- I. drátěné výrobky:** pletiva čtyřhranná a šestiboká, tkaniny železné a jiných kovů, celková oplocení zahrad, ovocnářských školek, obor, drůbežáren a farem, ploty natažené s železnými sloupky i rámové, prohazovačky na písek, fukarové rámy, přepážky pro školní šatny, drátěné vložky do postelí, drátěné košíky na země a výstavní klece pro drůbež.
- II. železné konstrukce:** železná okna, světlíky pro obyčejné i neztmelové zasklení, žel. dveře a vrata, železné obchodní portály a nápisy, sesunovací a svinovací mříže a rolety, železné ploty a mříže, železné schody rovné a točivé, přepažení pro vepřový dobytek, výhradní výroba poklopů pro picni komory Moravia, čs. patent (č, 31363), odborné zařizování bleskosvodů.
- 1936** - Mezi výrobky přibýly visuté dráhy na dopravu píce a v r, 1938 též kovové vitríny pro muzea a jiné účely.
- 1946** - Továrna dána do klidu 1. června 1940 a v březnu 1947 se dovídáme, že zde již nikdo nepracuje. Také stroje v továrně již nebyly. V roce 1947 továrna zanikla, 27. XI. 1951 byla vymazána z rejstříku. Od 16. VI. 1959 je objekt majetkem n. p. Mototechna.

KULKOVÁ

vznik v r. 1903. pokračování z 1. dílu, str. 182—163).

1919 - Od 3. V. 1919 firma počestila svůj název.

1923 - Inzeruje jako speciální výrobu: mosazné hmoždíře, kovaná želízka do žehliček, mosazné stavební kování na dveře a okna, kovové ucpávky patent „Aufricht“ pro parní stroje, přetavený zinek a ložiskový kov v žádaném složení. Dále propaguje svůj velký sklad železných nádrží, parních kotlů, parních strojů, veškerých transmisních součástí, strojů a přístrojů pro různá odvětví průmyslu.

— Průmyslový kompas uvádí v r. 1923 tyto hlavní výrobky: parní kotle, železné nádržky, transmise, odlitky ze železa i kovu, lokomobily, železné konstrukce, kolejničky, vozíky, nákup a prodej zařízení továren.

Závod exportoval clo Polska, Ruska, Maďarska, Rakouska a Jugoslávie.. Zaměstnává 150 dělníků, stroje mají kapacitu 100 HP.

Firma užívala zkratku **Zelezokulka** (Eisenkulka).

1924 - Rok 1924 představuje vrchol podnikání i počátek úpadku. Továrna zaměstnávala 200 dělníků, pohon parních strojů stoupl na 150 HP. Současně však dochází k tomu, že banka vypovídá firmě další úvěr v důsledku nezaplacených daní (podle časopisu Obzor 3,000.000 Kč, podle veřejného obžalování Kuikové 240.000 Kč).

— Do května 1924 propustili společníci všechno dělnictvo a 18. V. i všechno úřednictvo (10 úředníků, 5 úřednic a 5 mistrů).

1925 - 16. VI. 1925 povolil okresní soud v Přerově vnučenou správu celého továrního podniku čp. 1377 v Přerově a všeho nemovitého jmění firmy i jejich společníků. 25. VI. zavedeno na celé jmění vyrovnávací řízení v celkové hodnotě 3,886.899 Kč s dluhy ve výši 10,768.182,07 Kč. Věřitelům nabídnuto 35 % ve dvou lhůtách, na 12 a 24 měsíců. Veřejná dražba na továrnu v rozloze 3 ha, 95 arů a 0,7 m² s novou velkou kotlárnou, strojárnou, slévárnou litiny a kovů. soustružnou a řadou jiných dílen, s vlečkou u přerovské žel. stanice, se **nekonalo**. poněvadž ke dražbě se nedostavil žádný interesent.

1926 - Až ve druhé dražbě byla továrna zakoupena Moravskou agrární a průmyslovou bankou a Všeobecnou bankovní jednotou za 1,464.000 Kč (2. VI. 1926).

— 17. II. se konala dražba vily Arnoštky Kulkové na Vsadsku. Rovněž domy společníků v Moštěnské ul. č. 36 a 38 (čp. 878 a 879), byly uvaleny do konkursu. Téhož roku došlo k vydražení domu čp. 879 za 51.300 Kč s příklepem Moravské agrární a průmyslové bance, fil. v Přerově ke dvěma třetinám a Všeobecné čes. bankovní jednotě v Praze k „ideální“ třetině. Dům č. 878 byl prodán soukromníkům.

— Ještě téhož roku odhlásila firma Kulková svých několik živností, zejména z let 1898, 1899 a 1903 (tavárnický provoz strojního zamečnictví, kotlářny a tavírny kovů).

1929 - 19. III. 1929 město Přerov zakoupilo objekt bývalé továrny Kulková za 1,360.000 Kč, když již předtím (18. IX. 1925) koupilo od firmy pozemky pod Lešetínem a na Odpoledni za 56.000 Kč. Zařízení továrny prodala městská rada obchodníkům se starým železem za obnos 280.000 Kč

1930 -..... Přijel cirkus Rebemigův a umístil se na prostoře bývalé Kulkovy továrny . . .

1931 - 9. července 1931 ráno započalo planýrování obecního pozemku na místech bývalé továrny Kulkové.

Dodatek: Ze čtyř Kulků, podílejících se na továrně, **Egon Kulka**, dosavadní ředitel fy Kulková, přenesl těžiště podnikání z fy Kulková a z fy Váha na fu Monteferro (viz tam), **Ignác a Arnošt** začínají v r. 1931 znovu jako obchodní společníci fy Kulka Arnošt (viz tam). **Bernard Kulka** zemřel 7. X. 1924.

SÝKORA Kliment

1911 - Do roku 1913 byl technickým úředníkem v továrně na vodovody a čerpadla fy Vítěz v Jateční ulici.

1913 - uděluje se mu koncese (12. XII. 1913) k instalování vodovodů a plynovodů, o něco později pro zámečnictví (9. II. 1914).

1914 - Zavedl strojírnou na pumpy a instalační závod na Trávníku č. 63.

1919 - Inzeruje vodovody domovní i hospodářské, koupelny, vany, umyvadla a klosety, od r. 1922 i pumpy na vodu i močůvku.

1930 - V třicátých letech k vodovodům, klosetům, koupelnám a umyvadlům přibýly sprchové lázně, čerpadla různých druhů na vodu, benzin, močůvku a jiné tekutiny, pro pohon ruční i motorový, zejména čerpadla pro studny. V r. 1932 přistupuje výroba pивních tlakostrojů a stáčecích strojů.¹⁰⁰

1931 - V r. 1931 bylo zde zaměstnáno 28 dělníků, závod měl dva elektromotory na 10 HP. Exportovalo se do Jugoslávie.

1936 - Na Středomoravské výstavě vystavuje v samostatném stánku.

1946 - V seznamu přerovských závodů byl podnik označen jako strojírna v Přerově.

1949 - Trvala do r. 1949.

ŽELEZÁRNA ARCHIMEDES

1919 - V r. 1919 čtyřčlenná skupina přerovských podnikatelů vytvořila společnost Archimedes. Sociální složení společníků: obchodník starým železem, majitel hostince v Kramářové ulici (Nádražní), Karel Blahut, slévačský mistr ve strojírenské továrně fy Krátký, a Kliment Sýkora, strojař v oboru pump a vodovodů. Zřízení podniku a zejména postavení dílny bylo však odkládáno, protože úřady nechtěly poskytnout stavební povolení vzhledem k zamýšlené trase Dunajsko-oderského průplavu.

1920 - Společnost byla definitivně ustavena na základě smlouvy z 12. dubna 1920 a 28. května 1920 se zapisuje do firemního rejstříku s tímto přesným názvem: „**Železárna Archimedes — společnost s ručením obmezaným v Přerově**“. Ohlašuje výrobu všeho litinového, kuj nože -lezného a jinokovového zboží a strojů všeho druhu a obchodování jimi. Výše kmenového kapitálu činila 225.000 Kč.

- 19. II. 1920 kupují společníci od dr. Alfreda „Freiherr von Skene“, pavlovického velkostatkáře a byv. majitele Skenových cukrovarů v Přerově, roli č. 4635 (později 4635/1) budoucí nádvoří továrny za nádražím blíže bochořské cesty a kostelíka německých evangelíků. Mimo to 7. X. byla zakoupena další role, parc. č. 4633 od manželky jednoho přerovského obchodníka. Cena takovéto parcely činila v r. 1920 kolem 4.000 Kč.
- 1921** - 27. května 1921 byla železárně Archimedes udělena koncese na slévání železa a kovů všeho druhu po továrnicku. Jako zástupce firmy uveden Karel Blahut.
- 1923** - Na parcele 4635/1 a na nově zakoupené parcele č. 4634 vznikly nové stavby: slévárna (č. st. parc. 1872) a kanceláře s bytem č. p. 728 (č. st. parc. 1871).
- 1924** - V Chytilově adresáři pro Moravu se dovídáme údaje o počtu osazenstva. Pracovalo zde 17 dělníků a 4 úředníci. Není vyloučeno, že tento stav je z r. 1923.
— V r. 1924 vystupuje ze společnosti Kliment Sýkora a přistupuje jistý inženýr z Brna. On a Blahut jsou zástupci společnosti.
- 1925** - Ačkoliv ke zrušení společnosti došlo až v roce 1928, objevuje se již v r. 1925 záznam v okresním živnostenském rejstříku o udělení koncese Karlu Blahutovi na slévání železa a kovů všeho druhu. V označení místa provozovny je udáno: fa Archimedes Přerov.
- 1927** - V roce 1927 již Blahut inzeruje firmu: „**Karel Blahut, slévárna železa a kovu v Přerově**“.
- 1928** - Na valné hromadě dne 30. října 1928 bylo usneseno společnost zrušit a likvidovat, jak vyplývá z předcházejících údajů, iniciátorem rozchodu společnosti byl K. Blahut, který při likvidaci musel všem svým spolupodnikatelům jejich podíly vyplatit. Úředně jmenovaným likvidátorem byl on ještě spolu s jedním společníkem. U jeho jména ve firemním rejstříku čteme — továrník v Přerově. 3. dubna 1930 likvidace skončila.

K. BLAHUT

- 1928** - Vypůjčil si peníze od nevlastního bratra a podnik rozšířil.
- 1930** - V tomto roce pracovalo v továrně již 65 dělníků, 8 učňů a 4 kancelářské síly. Vyhraněnější se stal sortiment výrobku: odlitky ze šedé litiny od 0,50 kg do 5000 kg na stroje a strojní zařízení, „... litina stavební, komerční, ohni a kyselinám vzdorující“, „... ručně i hromadně na strojích formované veškeré odlitky z kovů (bronzu, mosazi, hliníku)“, dále obuvnické stroje a zařízení, obuvnické svěráky a silniční rozryvače vlastní konstrukce. Rozšířeným výrobkem byly i roury a kanalizační litina.
- 1931** - Podle plánu objektu továrny z 20. VI. 1931 závod se rozkládal na parcele č. 4635/1, kde se nacházelo celkem 5 objektů. Centrem provozu byla slévárna a kanceláře.

- 1933** - Vznikla strojírna této firmy. Majitelé zapsali nový objekt do pozemkové knihy na základě ohlašovacího listu č. 270/33 (stavební plocha č. k. 2230 na p. č. 11633, dosud role).
- 1934** - K. Blahut však v období hospodářské krize neobstál a dostal podnik do konkursu. Ve vyrovnávacím řízení s věřiteli (podle usnesení Krajského soudu v Olomouci z 30. VIII. 1934, Kv687/34). provedl vyrovnání na 30 %.
- 1935** - Vyrovnávací řízení skončeno a vymazáno z podnikového rejstříku na základě usnesení téhož soudu z 22. III. 1935. Karel Blahut i nadále vedl podnik, avšak nemohl být ani majitelem ani koncesionářem své firmy, protože mu hrozilo okamžité zabavení jmění.
- 1936** - K. Blahut se rozhodl k machinaci v té době běžné. Firma přešla na syna nevlastního bratra Rigsberta Blahuta. V rejstřících se vymazuje Karel Blahut a zapisuje Rígsbert. 25. IX. 1938 byla udělena koncese Rigsbertovi pod č. 32436/VI na strojírnou a slévárnu železa a kovů po továrnicku. 6. XI. 1936 byl vymazán Karel Blahut a jako „pachtýř podniku“ zapsán Rigsbert Blahut.¹¹⁷
- 1936** - Z obsáhlé nabídky výrobků fy Blahut z r. 1936 se zdá, že závod má již pět oddělení, které si však nemůžeme představit jako pět částí továrny, nýbrž spíše jako patero základních druhů výroby:
- Rourovna** — odpadové roury lité a příslušné tvarovky polotěžké i pražského normálu, a roury tlakové vodovodní.
- Slévárna** — veškerá litina kanalizační.
- Slévárna strojnická** — měkká, lehce opracovatelná litina pro veškeré druhy strojů, např. stroje hospodářské, čerpadla, elektromotory, kompresory, turbíny, stroje papírnické, mlýnské, cukrovarnické, drtiče kamene, pro průmysl lihovarnický a pivovarnický apod.
- Speciální slévárna** — odlitky z komerční litiny, ze speciální litiny vzdorující vysokému žáru a kyselinám, ze skořepinové litiny.
- Slévárna kovu** — odlitky z fosforové bronze, z mosazi, z hliníku, zinku, i kompozice atd.
- 1939** - 12. ledna 1939 je dán podnik do klidu, ale již 2. března 1939 je koncese udělena (pod č. 1332/VI/39) opět Karlu Blahutovi. Zápis v rejstříku KSO 4. IV. 1939.'
- 1940** - Inzeruje mj. dosud neuváděný výrobek: stavidlové uzávěry
- 1946** - Majitel továrny konstatuje v přípise MNV v Přerově nedostatek odborných vyučených zaměstnanců, zejména slévačů a strojních zámečníků.
— V prosinci 1946 je zaznamenáno vyvlastňovací řízení s některými majiteli, mezi nimi i s K. Blahutem, avšak jen pokud šlo o vlastnictví pozemků za nádražím, určených pro stavbu dalších objektů ČSD.
- 1948** - V r. 1948 byla do podniku dosazena národní správa. Národním správcem jmenován Josef Černošek. V letech 1947 a 1948 vystavěno skladiště,
- 1950** - 31. XII. 1950 je dnem rozhodným pro znárodnění podniku „**Karel Blahut — strojírna a slévárna železa a kovů v Přerově**“.

Z nemovitostí bylo znárodněno:

slévárna,
strojírna (dílny, technická kancelář a umývárny).
kancelář a byt, čp. 728,
nádvoří továrny s garážemi, kůlnami a vrátnicí,
dvě zahrady.

1951 - 1. března 1951 byl podnik začleněn do Přerovských strojírén, n. p.

BELKA

1922 - 1931 - Za první sídlo závodu Belka je možné považovat strojírnou v Bartošově ul. č. 8, kde se nalézala od r. 1922 do r. 1931 dílna **fy Kopřiva**, továrna na stroje a kovové zboží. Ještě před odhlášením 21. X. 1931 měla 40 dělníků a elektromotory na 15 HP. Vyráběla zdviže, transportní zařízení, lanové dráhy, jeřáby a transformační stanice pro vysoké napětí. Měla filiální továrnu v Praze VII,

1930 - Fa Belka provádí přestavbu části budov akciové rafinerie cukru na strojnickou továrnu. Na plánu města Přerova z r. 1935 vidíme umístění nové továrny nedaleko Bečvy za Malými a Velkými Novosady vedle Optikotechny, Ing. Beneše, Hospodářského družstva a dalších (Cukrovarská 5).

1931 - 5. května 1931 ministerstvo vnitra schválilo stanovy společnosti. Název zněl: **Akciová strojírna Belka v Přerově**. Zakladateli se stali: majitel strojařského závodu, strojní technik, dvě „majitelky realit“ a dvě „soukromnice“, celkem s akciovým kapitálem 1,400.000 Kč. rozděleným na 2800 kusů plně splatných akcií po 500 Kč. Předmět podnikání: zřizování, najímání strojírén, sléváren nebo podobných továrních objektů, výroba strojů a strojních zařízení železných ... pro veškerý průmysl, zejména však pro obor dopravy a zvedání, jakož i obor elektrotechnický, získávání a zužitkování patentních práv, vztahujících se k výrobě strojů a zařízení shora uvedených, obchodování vlastními i jinými výrobky.

1932 - Dovídáme se další podrobnosti o výrobcích této „speciální továrny na stroje dopravní a zdvihadla“:
kladkostroje, jeřáby, výtahy, vrátky, lanové dráhy, dopravní pásy. šneky atd.
Počet dělníků se pohyboval mezi 60 - 70, úředníků bylo 8, z toho 4 techničtí.

1936 - Firma se zúčastnila Středomoravské výstavy v Přerově v r. 1938.

1938 - V inzercí propaguje elektrokladkostroj (vyobrazen).

1939 - Rozhodnuto zvýšit akciový kapitál z 1,400.000 Kč na 2,000.000 Kč. Na valné hromadě bylo též konstatováno, že společnost nevystačuje se svými provozními místnostmi. Zde vzešel návrh přesídlit na vyhlédnutý a zajištěný pozemek na hranici katastr, území přerovského a újezdského.

1940 - Dochází k dokončení výstavby továrních objektů montovny, svařovny, slévárny, železářny a soustružnické dílny.

1942 - 13. I. 1942 schváleno zvýšení akciového kapitálu. Vydáno 1200 akcií po 500 K. Strojní zámečnictví z Bartošovy ul. č. 8 (ohlášeno 15. I. 1931 a vymazáno 18. 4. 3. 1942) bylo začleněno do inventáře fy „Belka“ za úhradu 420 ks akcií bývalému majiteli.

- 1943** - 16. IX. 1943 udělena prokura vnucenému správci závodu (tzv. Betriebsführer) Othmaru Siegelovi, místnímu vedoucímu NSDAP (ve dnech osvobození uprchl z Přerova).
- 1946** - Firma Belka sděluje MNV v Přerově, že trpí nedostatkem provozoven. Ve starých objektech v Cukrovarské ulici má být zahájena výroba ocelových lan, koncesovaná jinou firmou již od r. 1940.
- 1948** - Na základě dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945 čís. 5 Sb. § 7 odst. 2 a § 10 byla zavedena prozatímní národní správa. Jmenování tři prozatímní správci.
 - Výměrem z 10. IV. 1948 byla tato prozatímní správa Zemským národním výborem zrušena, jelikož mezitím ministerstvo vnitřního obchodu a ministerstvo průmyslu v Praze zavedly definitivní národní správu výměrem ze 17. III. 1948. ZNV v Brně pověřil vedením národní správy **Gottwaldovy závody, n. p. v Brně**.
 - 27. VI. 1948 vyhláškou ministerstva průmyslu č. 1254, uveřejněnou též v U. 1. částka 128 **ze dne 4. VII.; 1948, byla firma Belka znárodněna**.
 - 29. VI. 1948 vyhláškou min. průmyslu C. 1318 (O. 1. I. částka 126 ze dne 4. VII. 1948) byla firma začleněna do n. p. TRANSPORTA v Chrudimí, závody na výrobu dopravních zařízení.
- 1950** - 28. Jíl. 1950 vyhláškou min. průmyslu č. 1053 byla znárodněná majetková podstata firmy vyčleněna z majetkové podstaty n. p. Transporta a začleněna do n. p. KERAMOSTROJ v Blansku.
- 1953** - Den 1. I. 1951 je dnem zřízení n. p. PŘEROVSKÉ STROJÍRNY. Tímto dnem byla definitivně začleněna do Přerovských strojírny i firma Belka (Transporta, Keramostroj).^{13R}

DANĚK — Vlkoš

- 1942** - Zápis firmy se uskutečňuje dne 23. ledna 1942.
- 1945** - 24. února 1945 se firma Daněk označuje jako továrna na nástroje a hospodářské stroje.
- 1947** - Již během protektorátu byly hlavním artiklem výroby lisy a totéž platí o poválečném období. V r. 1947 čteme v podtitulku firmy: továrna na samovázací lisy, Vlkoš u Přerova. Šlo zejména o výrobu v této době právě zde zdokonaleného samovazače na slámu.
- 1948** - 19. III. 1948 výměrem ONV v Přerově z I. III. 1948 podle dekretu č. 5/1945 Sb. byla v podniku zavedena národní správa (26. IV. 1948 záznam národní správy byl vymazán).
- 1950** - Podle vyhlášky min. průmyslu z 27. VI. 1948 č. 1254 byla dne 31. XII. 1950 majetková podstata firmy znárodněna a dle vyhlášky min. průmyslu z 28. III. 1950 č. 1054 začleněna do **Keramostroje, n. p. Blansko**.
- 1951** - 1. I. 1951 byly přerovské závody Keramostroje (Heinik, Belka, závod ve stavbě a Daněk) pojaty do nove vzniklého n. p. **Přerovské strojírny**.

GOTTWALDOVY ZÁVODY

1948 - Když po únorových událostech nastal proces znárodnování, byly to právě Gottwaldovy závody, přesněji „První brněnská a královopolská strojírna Gottwaldovy závody, n. p. v Brně“, která převzala pod svou patronací i název hned několika přerovských firem.

- Výměrem ze 17. dubna 1948 č. 5832-IVa/29-48 pověřil ZNV v Brně vedením národní správy podniku BELKA Gottwaldovy závody, n. p. v Brně, avšak jen nakrátko. 27. VI. 1948 vyhláškou min. průmyslu č. 1254, uveřejněnou též v Ú. 1. 1. částka 126 ze dne 4. VII. 1948, byla „Belka“ znárodněna a 29. VI. 1948 vyhláškou min. průmyslu č. 1318 (Ú. 1. I. částka 126 ze dne 4. VII. 1948) začleněna do n. p. TRANSPORTA v Chrudimi, závody na dopravní zařízení.

- Znárodněný majetek fy HEINIK byl začleněn do Gottwaldových závodů podle vyhlášky min. průmyslu ze dne 29. VI. 1948 č. 1304, Ú. 1. jako závod 6 (dříve Heinik), Přerov. Po dvou letech byl závod vyňat z podniku Gottwaldových závodů a podle vyhlášky z 28. III. 1950 č. 1054 Ú. 1. II. byl začleněn do KERAMOSTROJE, n. p. Blansko.

- Firma j. KRÁTKÝ nabyla spojitosti s Gottwaldovými závody tím způsobem, že 26. IV. 1948 podle výměru ONV v Přerově z 10. IV. 1948 čj. 5866/5-VIII./1948 dosud ustavený národní správce byl vystřídán národní správou Gottwaldových závodů, a to dne 7. VI. 1948 výměrem ZNV v Brně z 30. IV. 1948. Dosavadní správce se stal zmocněncem tohoto národního podniku v přerovském závodě. Po dvou letech výměrem ONV v Přerově z 3. XI. 1950 ke dni 31. XII. 1950 se vymazuje národní správce Gottwaldovy závody n. p. a národní správa vůbec, firma byla znárodněna podle vyhlášky min. průmyslu z 27. VI. 1948 č. 1254 a podle vyhlášky téhož ministerstva z 28. III. 1950 č. 1054 začleněna do KERAMOSTROJE, n. p. Blansko.¹⁴⁴

- **Součástí Gottwaldových závodů** byla i strojírna fy DANĚK ve Vlkoši. V letech 1948 a 1949 se s ní setkáváme pod názvem Gottwaldovy závody Vlkoš. V r. 1950 přešla do KERAMOSTROJE a vzápětí na to do Přerovských strojírén.

- **ZÁVOD VE STAVBĚ** byl veden pod názvem Gottwaldovy závody již od položení základního kamene v polích za kasárnami ve dnech 27.-28. října 1948. 1. ledna 1951 přešel přímo do Přerovských strojírén.

KERAMOSTROJ

1950 - Keramostroj, n. p. Blansko byl po Gottwaldových závodech dalším podnikem, kterým převzal většinu přerovských strojírenských závodů. Jako celek na území města Přerova vytvořil v r. 1951 Přerovské strojírny.

- **BELKA**, od r. 1948 TRANSPORTA byla jako znárodněná firma začleněna do Keramostroje n. p. Blansko na základě vyhlášky ze dne 28. III. 1950 číslo 1053. K 1. lednu 1951 přešla do Přerovských strojírén.

- **HEINIK**. od r. 1948 GOTTWALDOVY ZÁVODY, se stal součástí Keramostroje jako závod 06 (Heinik) podle vyhlášky z 28. III. 1950 č. 1054 Ú. 1. II. a za necelý rok výměrem ministerstva průmyslu z 16. X. 1950 čj. 132 391/50 - V.-VI./1 ke dni **3. ledna 1951 začleněn do Přerovských strojírén, n. p.**

- **KRÁTKÝ**, firma pod národní správou Gottwaldových závodů přešla do Keramostroje jako právě znárodněná podle vyhlášky min. průmyslu z 27. VI. 1948 čís. 1254 a vyhlášky z 28. III. 1950 č. 1054 . Pod firmou Keramostroj přešla k 1. lednu 1951 do Přerovských strojíren.

- **DANĚK ve Vlkoši**, v r. 1948 a 1949 GOTTWALDOVY ZÁVODY VLKOŠ, připadly rovněž jako právě znárodněná firma Keramostroji na podkladě vyhlášky min. průmyslu z 28. III. 1950 čís. 1054. Od 1. ledna 1951 se i tato továrna stává součástí Přerovských strojíren.

1958 - Dnem 1. dubna 1958 podle rozhodnutí min. těžkého strojírenství z 19. III. 1958 č. 6/41 se slučuje Keramostroj, n. p. Blansko, spolu s některými dalšími závody pod PŘEROVSKÉ STROJÍRNY n. p. v Přerově do výrobní hospodářské jednotky.

PŘEROVSKÉ STROJÍRNY

1950 - Podle § 4 a 7 zákona č. 103/1950 Sb. o národních podnicích průmyslových, v dohodě s ministerstvem financí, na základě zřizovací Jistiny ministra průmyslu č. 625/132391/50-V.-VI. ze dne 16. X. 1950, byl ustaven nový podnik, jehož název, sídlo a začlenění byly určeny následovně:

název	- „Přerovské strojírny, národní podnik“
sídlo	- Přerov
základní závod	- v Přerově
podřízenost	- generálnímu řediteli pro těžké strojírenství

1951 - jako den vzniku označeno datum 1. I. 1951. Podle shora citované zřizovací listiny k tomuto datu byly do nového podniku začleněny z majetku národního podniku Keramostroj — Blansko pobočné závody:

1. závod v Přerově [dříve Heinik, Krátký a Belka]
2. závod ve stavbě v Přerově
3. závod ve Vlkoši (dříve Daněk)

Výměrem ministerstva průmyslu C. 57887/51-A-Í.-3, od 1. 11. 1951 přibyla ke jmenovaným závodům znárodněná podstata firmy „Blahut — strojírna a slévárna kovů v Přerově“.

Prozatímním vedením nového podniku byl jmenován ing. Sergej Kondruk (výměr z 2. V. 1951).

1953 - Dne 24. a 29. VIII. 1953 došlo k dohodě mezi Přerovskými strojírnami a nově utvořeným podnikem „Čs. automobilové opravny“ (později LIAZ) o přenechání objektu firmy Krátký pro hlavní provoz opraven. Slévárna v Komenského ulici č. 37 zůstala součástí Přerovských strojíren.

- Zatímním vedením podniku byl pověřen Václav Štaffa (ve firemním rejstříku zapsán 14. V. 1953).&"

1954 - Podnikovým ředitelem byl jmenován Bohuslav Straus.

1955 - Slévárna v Komenského ulici č. 37 byla zrušena a objekt předán přerovskému pivovaru.¹⁵⁶

- 1958** - Rozhodnutím ministra těžkého strojírenství čís. 6/41 ze dne 19. III. 1958 na základě § 35 zákona č. 51/1955 Sb. došlo ke sloučení
1. Keramostroje Blansko
 2. Západočeských strojíren a sléváren, n. p. Dýšina (okres Plzeň)
 3. Montáží energetických a keramických zařízení, n. p., Brno,
- s Přerovskými strojírnami, n. p. Přerov a to ke dni 1. IV. 1958. Se souhlasem vlády Čs. republiky Přerovské strojírně se staly vedoucím národním podnikem. Řediteli této nově vytvořené výrobně hospodářské jednotky (VH.J) byly dále podřízeny: Stavostroj Nové Město, n. p. Nové Město nad Metují a Podpoljanské strojírně, n. p. Detva. Výrobně hospodářská jednotka Přerovské strojírně, n. p., byla podřízena ministerstvu těžkého strojírenství.¹⁵⁷
- 1959** - Počet podřízených podniků se rozšířil o závod v Horním Slavkově.
- 1961** - K 1. I. 1961 se vyčlenil závod Podpoljanské strojírně, n. p. Detva. Stal se součástí Závodů J. V. Stalina v Martině.
- 1962** - S platností od 1. V. 1962 jmenován nový ředitel podniku Stanislav Příkryl.
- Na základě usnesení vlády z 28. XI. 1962 a výnosu ministra paliv a energetiky byl z VHJ vyčleněn závod „Přerovské strojírně v Horním Slavkově“. Stal se součástí Severočeského hnědohorního revíru, ústřední dílny v Komořanech.
 - V rámci úpravy struktury VHJ se staly podřízeným závodem i Montáže Přerov — závod
- 1963** - Stavostroj Nové Město nad Metují přestal být podřízeným podnikem a stal se součástí Přerovských strojíren.
- 1965** - Rozhodnutím ministerstva těžkého strojírenství č. 7/2-65 ze dne 3. VI. 1965 k datu 1. července 1965 byly sloučeny:
- VHJ CKD Praha,
 - VHJ Čs. závody naftových motorů,
 - VHJ Přerovské strojírně pozůstávající ze základního závodu Přerov a Montáží Přerov.
- Nově ustavené seskupení obdrželo název „ČKD Praha, oborový podnik Praha“.
- Dosavadní Přerovské strojírně, n. p., byl do tohoto seskupení začleněn jako závod Přerovské strojírně.
- 1968** - Od 1. října 1968 nastoupil do funkce ředitele závodu Přerovské strojírně inž. Milan Janout.
- 1969** - 1. ledna 1969 byl opět ustaven samostatný podnik „Přerovské strojírně, n. p. Přerov“, který se člení na základní výrobní závod a závod Montáže.

VĚTŠÍ PŘEROVSKÉ KOVODÍLNY

VONDRÁK František

1906 - 22. VI. 1906 mu byla udělena koncese na stavební a umělecké zámečnictví. Adresa; Přerov 932.

1908 - Inzeruje zámečnictví v Čechově ulici s výrobou železných ohrad a koryt pro vepřový dobytek.

1910 - Zřizuje novou zámečnickou dílnu při domě č. 367 a staví kovářskou dílnu.

1924 - Jeho kovodílna se stává sídlem společnosti „Váha“ na výrobu vah a závaží (viz tam), avšak pouze na krátkou dobu v r. 1924.

1927 - Inzeruje strojní a umělé zámečnictví, výrobu portálů, okrasných zábradlí a speciální výrobu vah.

1938 - Vyrábí a opravuje váhy pro obchod a hospodářství (zámečnictví na Šíravě č. 24)

KOMÍNEK Rudolf

1914 - Zřídil mědikovnu a kotlárnou.

1924 - Na základě směnné smlouvy z 21. III. 1924 R. Komínek se stává majitelem domu čp. 760 (Wurmova ul. 30), když předtím od r. 1922 do r. 1924 působil v Čechově ulici 39, čp. 929, v bývalé strojárně Macharáčkově.

1925 - Vystavuje v Kroměříži: destilační přístroj na slivovici, lázeňská kamna do koupelen, výčepní válce na sodovou vodu z mědi pro sodovkárny, měděné vaničky na ohřívání vody, měděné prací kotle. Dále inzeruje výrobu měděného nádobí pro kuchyně a restaurace, cínování kuchyňského a mlékárenského nádobí, železné kotle pro hostinské a pivovary, veškeré práce rourové, měděné i železné, montáže, autogenní sváření mědi, mosazi, hliníku a všech kovů.

1930 - V této době zde pracovalo 30 až 40 dělníků, mezi nimi dosti učňů.

1948 - závod trval pravděpodobně do r. 1948. Ve firemním rejstříku je firma vymazána 31. III. 1952 pro zánik ve smyslu § 5 zákona č. 22/1948.

BUBENÍK Jindřich

1918 - 30. III. 1918 zahajuje zámečnickou živnost v Přerově na Velké dláždce č. 1644/79.

1932 - uvádí pod jméno firmy zaměření podniku na výrobu lopat a rýčů.

1936 - Z katalogu Středomoravské výstavy poznáváme sortiment této firmy: vyrábí veškeré kované a lisované předměty, lisované a kované háky, jednoduché i dvojité kladkostroje a jeřáby, od nejmenších do největších rozměrů, kované lopaty a ocelové rýče, krumpáče, polotovary motyk a seker, ocelové motyky, desky a radlice k pluhům, kovaná železa do žehliček, lisované roubíky pro vysoké i nízké napětí, izolátorové podpěry, napínací šrouby od 0,5 až do 1,5 coulu. Součástky mostních a vagónových vah. Odkovky všech druhů o různé pevnosti a kusové váhy do 300 kg. Rovnání a stáčení plechů různé velikosti a síly.

1938 - Firma Bubeník se označuje jako strojírna.

1940 - Výrobní program zůstává nezměněn.

1946 - Firma pokračuje i po smrti Jindřicha Bubeníka (5. II. 1945) ve výrobě železného zboží.¹⁷⁹

MOŠ Vilém

1908 - Vilém Moš pracoval v Přerově až do r. 1908 jako zámečnický pomocník. V témž roce mu byl udělen cestovní pas do Německa.

1919 - Po skončení světové války se vrátil z ciziny a 8. X. 1919 ohlásil jako živnost umělé a stavební zámečnictví v Palackého tr. č. 26. Koncese mu byla udělena 19. III. 1920.

1923 - V. Moš mění pracoviště, Jeho nová dílna se nacházela od r. 1923 na Komenského třídě čp. 1528 (Orient, č. 18, též 50)

1929 - Získává koncesi na niklování kovů a teprve od tohoto roku můžeme hovořit o malé továrně. V roce 1929 mu byla vyměřena všeobecná daň výdělková ze základu 60.000 Kč.

1930 - Začátkem třicátých let jsou nejvíce vyráběným zbožím úsporné krby (kamínka) tzv. **sporáky** a výhřevná tělesa typu PARKIT a HAROT. Reklama hovoří o tom, že firma V. Moš byla první továrnou na sporáky v republice. Exportovala do Německa, Polska, Rakouska, Argentiny aj. Bylo zde zaměstnáno 25 dělníků, na něž připadalo 5 HP elektromotorových pohonných sil. V r. 1930 zřizuje Moš při svém přerovském závodě pobočku v Praze XVI., Vyšehradská t. 7 (sklad a prodejna).¹⁸⁰

1934 - Odhlašuje pobočný závod v Praze. (20. XII. 1934.)

1946 - 1. III. 1946 odhlášeno umělé a stavební zámečnictví, 31. VII. 1946 odhlášeno niklování kovů.¹⁸¹

HENDRYCHové — modeláři

1904 - Hendrych inzeruje jako modelář a výrobce modelů pro strojní a ornamentální potřebu ze dřeva o kovu. Adresa Přerov, Šířava 287.

1911 - Uděluje se koncese na strojnictví a modelářství ing. Janu Hendrychovi v Přerově, Čechova ul. 33 (12. IV. 1911).^{15?} „

1923 - Hendrych Josef ohlašuje výrobu modelů pro strojírný a slévárny, geometrická tělesa a modely pro volné kreslení. Modelárnu, vybavenou elektrickým pohonem, měl v Mostní ul. č. 18.

„V A H A ”

1922 — „Váha" začíná na základě společenské smlouvy z 24. V. 1922 a dodatku z 9. IX. 1922. Zapisuje se jako společnost na vyrábění a odbytu vah a závaží (soustavy a patentu Schember) s ručením omezeným. sídlo hlavního závodu Přerov na Moravě. Kmenový kapitál 200.000 Kč. Předmět podnikání: výroba a odbytu, jakož i udržování a správy prostředků na vážení všech druhů, soustavy a patentu Schember vyjímajíc váhy s válečkovým závažím pod nosností 100 kg a všech do toho spadajících strojů a jejich součástí na území čs. republiky.

Jednatelé byli:

Egon Kulka a jistý konstruktér z Prahy.

Náhradníky

jeden úředník od fy Kulková a jeden od fy C. Schember & Söchne.

Sídlo firmy byla továrna Kulkné, jak je uvedeno i na adrese v živnostenském rejstříku.

- koncese udělena 23. III. 1923.

1924 -Pravděpodobně v důsledku úpadku firmy Kulková bylo sídlo „Váhy" přemístěno z Tovární ulice na Šířavu do dílen zámečnicka — kováře Fr. Vondráka. Ale téhož roku se vymazuje Egon Kulka a sídlo Váhy. Hlavní závod se přemísťuje knihovně až do Stěpánova (v r. 1925). Pozn.: členové společnosti pocházeli i ze vzdálených měst.

1925 - Tím působnost fy Váha v Přerově končí. Návaznost lze sledovat u fy Vondrák

MONTEFERRO

1925 - Rok po úpadku fy Kulková a po odstoupení z jednatelské funkce fy „Váha" (1925j a jejím přemístění do Stěpánova, zakládá Egon Kulka firmu Monteferro, která je již rázu obchodního — nevýrobního. Zápis ve firemním rejstříku zněl: **Monteferro, kancelář pro technické potřeby pro strojnictví a těžiřtva Egon Kulka**. Předmět podnikání: obchod stroji, strojními součástkami a příslušenstvím, technickými a- průmyslovými potřebami a celkovými zařízeními pro továrny jakož i obchod starými kovy a starým železem, hadrami a kostmi.

1935 - Vymazuje se v rejstříku pro odhlášení živnosti (8. I. 1935).

KULKA Arnošt (Ernst)

1927 - 15. VII. 1927 úřady udělují Arnoštu Kulkovi koncesi k obchodu se stroji a jejich součástkami a celkovými zařízeními pro továrny. Na jiném místě se k tomu připisuje obchod starým železem, kovy a průmyslovými odpadky. Sídlo: Přerov, Svěpomoc I/1993.

- 1931-** Od 1. I. 1931 pod stejným zněním byla vytvořena společnost, v níž k Arnoštovi Kulkovi přistupuje Ignác Kulka.
Zaznamenáváme změnu znění v předmětu podnikání: opravy strojů po továrnicku. K tomu byly dány předpoklady přemístěním sídla firmy do Tovární ulice do některých objektů Kokorovy továrny, a sice čp. 900 a 953. Koncese udělena 19. II. 1931. Bylo zde zaměstnáno 45 dělníků. Obchod železem zůstal na Svěpomoci.
- 1932-** Znovu nacházíme označení „továrna na stroje“ u jména Kulka! Do živnostenského rejstříku se zapisuje: „Fa Arnošt Kulka, továrna na stroje a dílna na opravu, koupě a prodej továrních zařízení, horní a hutní výrobky, koncese ku vyrábění a opravě parních kotlů po továrnicku.“ Koncese udělena 16. IX. 1932.¹⁹⁴
- 1940** - Vzhledem k židovskému původu Kulku dochází v r. 1940 z rozhodnutí oberlandrátu v Olomouci ve smyslu prováděcího výnosu říšského protektora v Čechách a na Moravě z 8. XII. 1939, k dosazení **Hugo Schestago** jako správce majetku s dispozičním právem se všemi plnými mocemi v pozici majitele.
- 1941** - Od 10. V. 1941 se stává majitelem Franz Alois Birke, ředitel továrny na parní kotle v Drážďanech, který dává firmě název „**Böhmisch-mährische Dampfkessel und Apparatenbauanstalt**“ (Českomoravská továrna na parní kotle a stroje).
Předmět podnikání byl stejný: výroba a oprava parních kotlů a strojů.
- 1945** - Ve firemním rejstříku kraj. soudu se vymazuje likvidace a arizování firmy a prohlašuje setrvání fy Kulka Arnošt se zpětnou platností od 1. XII. 1941 na základě výměru ONV z 14. května 1945.
- 1946** - V r. 1946 zastihujeme firmu opět s podtitulkem „strojírna a kotlárna“
- 1952** - Firma byla pro zánik vymazána, když předtím došlo k jejímu znárodnění ve smyslu dekretu presidenta republiky z r. 1945.

ČERVENKA, HEJL

- 1929 - Společnosti Červenka—Hejl byla udělena dne 20. IV. 1929 koncese na zámečnickou výrobu pokladen, zajišťovacích zámků a do tohoto oboru spadajících výrobků. Dílny se nacházely v bývalém cukrovare na parcele č. 606/2.
- 1932** - 27. V. 1932 se oba osamostatnili.
- Firma Hejl, výroba pokladen a zajišťovacích zámků zahajuje 11. XI. 1932 v původním provozu v cukrovare, ale končí v následujícím roce. 31. ledna 1934 se odhlašuje.
- 1933** -1. března 1933 (koncese z 25. IV. 1933) jeden ze společníků, Červenka, založil samostatný závod. Vyráběl pancéřové pokladny, trezory a zajišťovací zámky v Tovární ul. č. 1021. Továrna zásobovala pokladnami celou Moravu.
- 1934** - Došlo k vnucené správě a téhož roku připadl dům čp. 1021 (stavební parcela 1015) staviteli Jandáskovi v dražbě. Majitelem tohoto objektu byla až dosud firma Weigl.